

Egy nyelvész halálára

Hét évvel ezelőtt, tanári pályakezdésének ötvenedik évfordulóján, a francia Becsületrenddel tüntették ki Kelemen Tiborné dr. Balogh Jolánt, az ELTE nyugalmazott docensét, a nyelvtudomány doktorát. Idén megint ünnepe lett volna: nyolcvanadik születésnapja. Sajnos, erre már nem került sor — a halála miatt.

Tizenhat évig élt Franciaországban, ott járt iskolába; a német megszállás miatt tért vissza szülőhazájába — itt érettségizett, itt szerzett tanári oklevelet 1946-ban. Életének az a tizenhat éves szakasza meghatározta a továbbiakat: a francia nyelv lingvisztikája lett a munkaterülete, azt tanította a budapesti egyetem bölcsészkarán. Segítőkész, lelkes oktató volt, hallgatói szerették. Jól tanulható jegyzeteket írt számukra. De sokat tanultak tőle olyanok is, akik nem hallgatóként kerültek vele kapcsolatba.

Világos szövegűek könyvei is, értheti a szövegüket mindenki, aki legalább olvasni tud franciául, nincs bennük semmi tudálékosság. Tudományos fórumokon tartott előadásairól ugyanezt mondhatjuk. Legjelentősebb könyvének tarthatjuk a „De la langue au style” címűt, amely választott kutatási területén elért eredményeit foglalja össze, és amely alapja volt „nagy”-doktori disszertációjának.

Munkálkodásának legszélesebb körben ismert részterülete a magyar—francia kontrasztivitás, a két nyelv rendszerének egybevetése. Évtizednyi időn át tartott értekezleteket a tanszéken a tárgy körülménye érdekében, oktatókat, tanárokat hívott össze (köztük ennek a megemlékezésnek a szerzőjét), és nem szégyellte, hogy ő is tanul másoktól, még szakmai rangot nem birtokló, sőt középiskolai tanároktól is. (Ez különösen a kérdéskör magyar oldalára vonatkozik.) Az elhangzottakat, leírtakat hasznosította egyetemi munkatársaival közösen írt „Grammaire du français contemporain” című könyvében (1985.), amelyben az iskolai tanításban jól hasznosítható magyar vonatkozású kapcsolódások is megjelennek.

Az ő eredményeit is tartalmazó, közreműködésével készült „Magyar—francia rag- és névutószótár”-nak valójában a magyar nyelvészet az első számú nyertese. A magyar határozói viszonyjelölők olyan alapos felsorolását, használati utasításait találjuk benne, amelyek sokkal bőségesebbek és hitelesebbek, mint a nagy kétnyelvű szótáraké.

Igazi pedagógus volt. Francia szakos pedagógusok egész nemzedékét nevelte. Tanított az egyetemről történt nyugdíjazása után is, szinte a tanítás tartotta benne az életet. Pedig már régóta beteg volt, műtétek sorozatát szenvedte el. A távozásával támadt hiányt bizonyára érzik majd az időben és termékenységben hatalmas, Bessenyei Györggyel kezdődő, évszázadokon átnyúló, nagy magyarok sorát formáló különleges magyar—francia szellemi kapcsolatok.

BÁN ERVIN